

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

ESAS NO : 1981/968

KARAR NO : 1981/612

ÖZET: Sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin olmakla beraber, 1402 sayılı Yasa'nın değişik 13. maddesinin (a) bendindeki süre ve (b) bendindeki bağlantı koşullarını içermeyen suçlara ait davaların, Adli Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.H.

Sanıklar : İsmail Çalışır ve arkadaşları

O L A Y : 1- 11.6.1979 ve 21.6.1979 günlerinde Bursa'da 2 ayrı silahla yaralama olayı meydana gelmiştir. Bursa C. Savcılığı, 21.6.1979 gecesi ülkücü görüşe sahip oldukları anlaşılan sanıklar İsmail Çalışır, Metin Doğrusöz ve İsmail Ak'ın (Semt sakinlerini yaşatma Derneği) ve (Lokali) önünde oturan şahıslara ruhsatsız taşıdıkları silahla ve öldürme kastı ile ateş ettikleri, bir kişiyi hayati tehlike tehvit edecek şekilde, başka bir kişiyi hafif surette yaraladıklarını, 11.6.1979 tarihinde ise, sanık İsmail Ak'ın ruhsatsız tabancası ile Küplüpinar Mahallesinde bulunan bakkal dükkanı önünde oturan Ali Turan adlı şahsın tehdit için havaya birkaç el ateş ettiğini böylece sanıkların adam öldürmeye tam teşebbüs, 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranmak, cürüm delillerini gizlemek ve fiili tehdit suçlarını işlediklerini ileri sürerek, 2.7.1979 günlü talepname ile ayrıca sanıklardan Ziya Demir ve İhsan Balaban'ın 21.6.1979 gününde meydana gelen olayda, bu olayın sanıkların cürüm işlemeye azmettirdiği ve suçun işlenmesine yarayacak vasıta tedarik ederek suça iştirak ettiği ileri sürülerek, başkalarını cürüm işlemeye azmettirmek ve iştirak suçlarından dolayı 1.8.1979 günlü talepname ile Sorgu Hakimliğine kamu davası açmıştır.

2- 19.7.1979 tarihinden tahminen üç gün önce, Bursa Uludağ Gazoz Fabrikası civarında, dere içerisinde yaklaşık 20 yaşlarında bir erkek cesedi bulunmuş, hüviyeti tesbit edilemeyen ceset üzerinde yapılan adli muayenede şakağında bir kurşunla vurularak öldürüldüğü ve dereye atıldığı saptanmış daha sonra cesedin hüviyetinin 1963 D.lu Kenan Bakır olduğu tesbit edilmiştir. Bursa C. Savcılığı, bir anarşik eylemden dolayı sanıklar İsmail Çalışır hakkında, Bursa Emniyet Müdürlüğü'nce soruşturma yapılırken, bu sanıkla İsmail Ak ve Metin Doğrusöz tarafından maktülü birlikte öldürdüklerini sanıkların ikrar ettiklerini belirterek, kasten adam öldürmek ve 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranmak suçlarından dolayı, 31.8.1979 günlü talepname ile Sorgu Hakimliği'ne kamu davası açmıştır.

Bursa Sorgu Hakimliği; 29.9.1979 gününde, her iki soruşturma dosyasını birleştirerek 1979/120, 1980/64 sayı ile; sanıkların üzerlerine atılı suçları işledikleri dosya içeriğinden anlaşılmakta adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs etmek, 6136 sayılı

Yasa'ya aykırı davranışlar cürüm delillerini gizlemek, tehdit, suç işlemeye azmettirmek ve vasıta tedarik etmek suçlarını işlediklerinden, eylemlerine uyan 6136 sayılı Yasa'nın 13. maddesi ile Türk Ceza Yasası'nın 448., 463., 456/1., 457/1., 459/4-9., 456/4., 457/1. maddelerine göre cezalandırılmak üzere, son soruşturmanın Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılıp yapılmasına, sanıklardan Metin Doğrusöz, Ziya Demir ve İlhan Balaban yapılan araştırmalara rağmen bulunamadıklarından, haklarındaki tahkikatın muvakkaten tatiline karar vermiştir.

Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi, 8.5.1980 gününde, 1980/83-105 sayı ile; sanıklara atılı eylemlerin, ideolojik görüş ayrılığından kaynaklandığı, taraflar arasında özel ve kişisel düşmanlık bulunmadığı, bu nedenle anılan suçların temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemi niteliğinde bulunduğu, 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi'nin emsal kararları uyarınca bu tür davalara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması gerektiği ileri sürülerek mahkemelerinin görevsizliğine karar vermiştir.

Yukarıdaki olayın sanıklarından Ziya Demir'in yakalanması üzerine, Bursa C. Savcılığı 2.7.1979 günlü, 1979/4058 sayılı talepname ile Metin Doğrusöz, Ziya Demir ve İhsan Balaban'ın kasten adam öldürmek, adam öldürmeye teşebbüs, 6136 sayılı Yasa'ya aykırı davranışlar, cürüm delillerini gizlemek tehdit ve suç işlemeye azmettirmek ve vasıta tedarik etmek suçlarından dolayı, Bursa Sorgu Hâkimliği'ne kamu davası açmış, sorgu hakimliği, 7.5.1980 günlü, 1980/108-92 sayı ile, sanıklardan Ziya Demir'in olayın başlangıcından beri öteki sanıklarla birlikte hareket ederek, fiilin işlenmesi sırasında İsmail Ak tarafından kullanılan tabancayı tedarik etmek ve İsmail Ak'a vermek suretiyle fiilin işlenmesine yardım ve müzaharette bulunduğu ve vasıta tedarik ettiği anlaşıl- makla, Ziya Demir'in Türk Ceza Yasası'nın 448., 463., 456/1., 457/1., maddelerine göre cezalandırılması için son soruşturmanın Bursa Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılıp yapılma- sına karar vermiştir. Kararın altında, öteki sanıklar Metin Doğrusöz ve İhsan Balaban hakkında 2.4.1980 gün, 1979/120-1980/4 sayılı kararname ile bu sanıklar için tahkika- tın muvakkaten tatiline karar verildiğinin dosyanın ve kararnamenin tetkikinden anla- şıldığı yazılmıştır.

1- Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi, 22.5.1980 gününde, 1980/100-119 sayı ile;sa- nık Ziya Demir'in öteki sanıklarla birlikte karıştığı eylemlerin, ideolojik görüş ay- rılığında kaynaklandığı, buna ilişkin kanıtların mahkemelerinin 1980/83 sayılı dosya- sında bulunduğu ve bu dosyanın görevsizlik kararına bağlanarak İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne gönderildiği, bu davaya konu olan olayın ise, aynı gerekçelerle ideolojik görüş ayrılığından kaynaklandığı, sıkıyönetim ilânına gerekti- ren yaygın şiddet eylemleri niteliğinde bulunduğu, 1402 sayılı Yasa'nın 13. maddesi ve Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Kararlarına göre davaya bakmanın sıkıyönetim askeri mah-

kemelerinin görevine girdiği gerekçesi ile görevsizlik kararı vermiştir.

2- İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askerî Mahkemesi; Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nden ~~gizli~~ görevsizlik kararı ile mahkemelerine antikal eden her iki dava dosyasını birleştirmiş ve soruşturmanın 1980/361 esas sayılı dosya üzerinde devam edilmesine karar vermiş, 9.4.1981 gününde, 1980/361, 1981/456 sayı ile; sanıklara atılı suçların sıkıyönetim ilanından üç aydan daha önce işlendiği, mahkemelerinde bakılmakta olan davalarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olduğu konusunda dosyada kanıt bulunmadığı, anılan suçların ideolojik nedenle işlediklerinin dahi şüpheli olduğu gerekçesi ile mahkemelerinin görevsiz olduğuna karar vermiştir.

Böylece; tarafları, konusu ve sebebi aynı olan davada her iki mahkemenin verdiği kesinleşmiş görevsizlik kararları nedeniyle 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde belirlenen olumsuz görev uyumsuzluğu doğmuştur.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Ahmet H. Boyacıoğlu'nun Başkanlığı'nda, Fethi Özduval, İsmail Oğuz, Şeref Tolunçuş, Orhan Erdem, Y.İsmet Ayer, Hasan Çelikkale'nin katılmaları ile yaptığı 19.10.1981 günlü toplantıda, geçici raportör Danıştay Tetkik Hakimi M.İlhan Dinç'in raporu ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Adli, Askerî Yargıtay Başsavcılığı'nın Askerî Yargı yerinin görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; toplantıya, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Durmuş Ganioglu ve Askerî Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Demir Akarsu'nun yazılı düşünceleri doğrultusundaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Sanıklara atılı suçlar 12.9.1980 günü sıkıyönetim kapsamına alınan Bursa ilinde 21.6.1979, 11.6.1979 ve 19.7.1979 günlerinde, yani sıkıyönetim ilanından üç aydan daha önce işlenmiştir.

Dosya içeriğinden sanıklardan İsmail Çalışır 25.6.1979 günlü ifadesinde; ülkücü olduğunu, öteki sanık İsmail Ak'ın kendisine gazoz fabrikası arkasında bir komünisti temizledik dediğini, sanık İsmail Ak 20.7.1979 günlü ifadesinde; ülkücü görüşü benimseydiğini, ülkücü gençlik derneğine sık sık gidip gelen ve Kemerbahçe'de ülkücülerin lideri pozisyonunda bulunan Ziya Demir isimli bir şahısla tanıştığını, bunun yönlendirmesi ile ülkücü görüşe sempati duymaya başladığını, ülkücü gençlik derneği Kemerbahçe kitaplığının solcular tarafından bombalanması üzerine, ülkücü gençliğin illegal başkanı Ziya Demir'in kitaplık çevresinde saldırıya karşı nöbet tanzim ettiği ve buna göre iki kez silahlı nöbet tuttuğunu beyan etmişlerdir. Öte yandan sanık İsmail Ak 21.7.1979 günlü anlatımında; öteki sanıklardan Metin Doğrusöz'ün ülkücü olduğunu, bundan temin ettiği tabanca ile komünist olarak nitelendirdikleri yakınca İsmail isimli bir kişiye salahlıkla iki el ateş ettiğini belirtmiştir. Bu sanıklar sorgularında da aynı yolda

beyanda bulunmuşlardır. Yine dosyadaki belgelere göre sanıkların tabanca ile ateş ederek bir mağduru yaralamalarını gören maktül Kenan Bakır'ın kendilerini takip etmesi üzerine sanıklardan Metin Doğrusöz'ün (Kenan Bizi gördü) diyerek tanınma eidişesine kapılıp fiilin meydana çıkmasını önlemek amacıyla, Kenan Bakır'ı takip ettikleri ve 1979 yılı Temmuz ayı ortalarında bu kişiyi öldürerek cesedini kanal boyuna attıkları, Bursa C. Savcılığı'nın esas hakkındaki iddianamesinden ve dosyadaki öteki belgelerden anlaşılmaktadır.

Tüm bu bulgulara göre, sanıklar ülkücü görüşe sahip ve bu görüş doğrultusunda eylemlere katılan ve karşıt görüşlülere yaşam hakkı tanımayıp onlara saldırıda bulunan kişilerdir. Sanıklarla yakınıcı ve maktül arasında özel ve kişisel bir sorun bulunmadığı dosya içeriğinden anlaşılmakta ve olayın ideolojik görüş ayrılığından kaynaklandığı ortaya çıkmaktadır. Şu hale göre sanıklara atılı suçlar yaşam hakkına yönelik olduğundan Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 sayılı Kararı'nın 4. maddesi kapsamında görüş ayrılığından kaynaklandığından sıkıyönetim ilânına neden olan olaylara ilişkin bulunmaktadır.

Ancak suç, sıkıyönetim ilânından üç aydan daha önce işlendiğinden 1402 sayılı Yasa'nın 13/a maddesi kapsamı dışında kaldığı gibi, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülmekte olan davalarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olarak, keza 4.5.1981 günlü ilke kararında öngörüldüğü biçimde, anılan mahkemelerin el koyduğu suçlarla organik ve örgütsel bağlantılı olarak işlendiğini belirleyen dosyada herhangi bir somut kanıt bulunmadığından, aynı maddenin (b) bendi ve ilke kararı kapsamına da girmemekte bu itibarla davanın adli yargı yerinde görülmesi gerekmektedir.

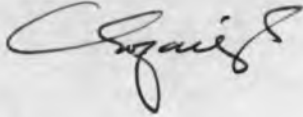
Bu nedenle Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevsizlik kararının kaldırılmasına karar verilmelidir.

.../...

SONUÇ: Aplaşmazlığın, niteliğine göre ~~1111~~ Yargı yerinde görülmesi gerektiğine, bu nedenle Bursa 3. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 8.5.1980 günlü, 1980/83-105 ve aynı mahkemenin 22.5.1980 günlü, 1980/100-119 sayılı görevsizlik kararlarının kaldırılmasına, 19.10.1981 gününde kesin olarak oybirliğiyle karar verildi.

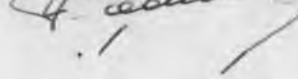
Başkan

Ahmet H. Boyacıoğlu



Üye

Fethi Üzdural



Üye

İsmail Oğuz



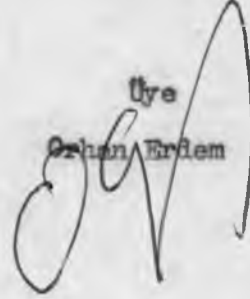
Üye

Şeref Tolungüç



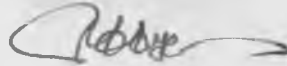
Üye

Orhan Erdem



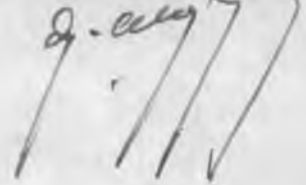
Üye

Y. İsmet Ayer



Üye

Hasan Çelikkale



t/c

h